

МАРКЕТИНГОВІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТУРІНДУСТРІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПОСЛУГ

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Анотація: У статті досліджено аспекти маркетингової діяльності на підприємствах туріндустрії в контексті використання інноваційних технологій з метою підвищення задоволеності споживачів та підвищення якості послуг.

Ключові слова: маркетинг; концепція маркетингу; задоволеність споживачів; якість послуг; клієнт-орієнтована модель.

MARKETING INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MANAGEMENT OF THE ENTERPRISES OF THE TOUR INDUSTRY AS A FACTOR OF IMPROVING THE QUALITY OF SERVICES

Abstract: In the article investigated aspects of marketing performance at the tourism industry in the context of the publication of innovative technologies based on the improvement of satisfaction with the result.

Key words: marketing; marketing concept; satisfaction of the survivors; quality of service; customer-oriented model.

Формування фундаменту ринкової економіки у нашій державі визначає принципово нові вимоги до якісного змісту управління на основі використання маркетингового інструментарію, враховуючи, що маркетинг є інструментом досягнення комерційних цілей підприємств, фірм, організацій через ефективне забезпечення потреб споживачів шляхом пропозицій їм високоякісної та конкурентоспроможної продукції.

Наука та мистецтво праці в умовах ринкової економіки концентруються у понятті «маркетинг», оскільки маркетинг – система управління, регулювання та вивчення ринку.

З оглядом на зазначене вище, актуальність обраної проблематики обумовлено підвищенням значущості маркетингової діяльності як вагомого чинника в забезпеченні конкурентоспроможності туристського підприємства в умовах ринкових відносин та підвищення якості надаваних споживачам послуг.

Основна мета сучасного маркетингу – досягнення стратегічних цілей функціонування фірми на основі постійного дослідження та максимального задоволення потреб споживачів та суспільства в цілому. Маркетинг визначається як діяльність, спрямована не тільки на задоволення попиту, але й на підвищення якості споживання.

Оскільки туристичний, готельний чи курортний бізнес не має принципових відмінностей від інших форм господарської діяльності, то можна стверджувати, що головні положення теорії сучасного маркетингу мають у повній мірі використовуватись і в туріндустрії.

Разом з тим, курортний, готельний та туристичний бізнес мають свою специфіку, яка відрізняє їх не лише від торгівлі товарами, але й послугами. До того ж, в туризмі поєднується торгівля товарів та послуг (за оцінками дослідників 75 % становлять послуги, а 25 % – товари). Тому в цій сфері маркетинг також має свою специфіку [1].

Туристичний маркетинг покликаний забезпечувати якнайповніше задоволення наявних потреб туристів, а також передбачати можливі зміни у структурі потреб. Концепція маркетингу в туризмі має цілісний та всеохоплюючий характер. Таким чином, пошук потреб туристів та якнайповніше їх задоволення є основою сучасної концепції маркетингу в туризмі.

Професійний підхід щодо визначення функцій маркетингу в туризмі пропонує Всесвітня організація з туризму (UNWTO):

1. Встановлення контактів з клієнтами;
2. Розвиток;
3. Контроль [2].

Успішна діяльність будь-якої організації, у тому числі, в сфері туризму, залежить не тільки від конкурентоспроможного товару або послуги, кваліфікованого персоналу, а й від умілого управління споживчою поведінкою існуючих і потенційних клієнтів. Орієнтація організації на споживача представляє невід'ємну частину концепції загального управління на основі якості, ділової досконалості і будь-яких їх різновидів. Хоча необхідність орієнтації на споживача очевидна, проте вона нерідко зводиться до гонитві за якнайшвидшим отриманням прибутку. Переорієнтація на інтереси споживачів представляє позитивний, найбільш швидкий і осмислений спосіб перебудови діяльності організації. З огляду на наявність нерозривного зв'язку між рівнями задоволеності споживачів та персоналу, немислимо домогтися позитивних результатів перебудови організації, якщо вона не користується підтримкою її співробітників, а у випадку із туристськими підприємствами – підтримкою в першу чергу консультантів, які, взаємодіючи з споживачами, формують їхнє ставлення до підприємства та його послуг [1].

Вибір споживачем послуги визначається набором потреб, відповідно до яких і оцінюється кожна послуга. Послуга, яка отримує найвищу оцінку, сприймається як найбільш вигідна і корисна, тобто, володіє максимальною користю. Отже, одним з завдань маркетингу в сенсі задоволеності потреб споживачів послугами підприємств туриндустрії є залучення інноваційного маркетингового інструментарію до роботи з підвищення якості послуг.

Основна ідея маркетингу – визнання того, що які б послуги не пропонувала організація, споживачі мають потребу не в продуктах як таких, а в задоволенні своїх потреб.

Важливою проблемою є виявлення ступеня задоволеності споживача послугами фірми. Так, за оцінками дослідників:

- лише 3% угод призводять до скарг, адресованих безпосередньо на фірму;
- близько 15% скарг є об'єктами опосередкованих скарг (родичам, друзям, знайомим);
- 30% угод створюють клієнтам незручності, але це не призводить до жодних наслідків.

Таким чином, близько 48% угод створюють клієнтам незручності або проблеми. Для туристичної фірми це може приносити явні чи неявні збитки. Крім того, дослідниками доведено, що відомості по поганій продукції поширюються у 10 разів швидше, ніж про добрий. Дуже часто такі оцінки бувають суб'єктивними [2].

Аналіз публікацій по темі даної проблематики дозволяє вважати, що фахівцями сфери туристської діяльності детально не розроблена і на практиці не використовуються інноваційні маркетингові моделі, що сприяють підвищенню задоволеності споживачів якістю послуг.

З урахуванням зазначеного вище, пропонується впровадити в практику підприємств туриндустрії модель «маркетингу професійної туристської послуги». Основу клієнт-орієнтованої моделі маркетингу професійної туристської послуги складають характеристики, властиві саме професійної туристській послугі, такі як: сезонність, віддаленість послуги від місця споживання і індивідуальність споживання.

Складовими моделі маркетингу професійної туристської послуги мають бути три контрольованих і взаємозалежних ланки:

- 1) «туристична фірма – покупці»;
- 2) «туристична фірма – персонал»;
- 3) «персонал – покупці», кожне з яких, відповідно, підкоряється концепціям традиційного, внутрішнього та інтерактивного маркетингу.

Відмінність моделі автора від моделей маркетингу послуг, розроблених Ратмела Д., Ейгліє П., Ланггарда Е., Гренросом К., Маккарті Д., Бітнер М. і Котлером Ф., полягає в тому, що саме характеристика професійної туристської послуги «індивідуальність споживання», передбачає індивідуальне обслуговування та аналіз туристських мотивацій, які відіграють одну з найважливіших ролей в створенні конкурентної переваги туристичної фірми і розширення асортименту туристичних послуг.

Оскільки концепція соціально-етичного маркетингу є неодмінною умовою збереження обслуговуванні покупців, в моделі маркетингу професійної послуги зроблений акцент на тому, що стратегії інтерактивного маркетингу повинні бути спрямовані на підвищення якості обслуговування туристів і зростання особистих продажів. Такий висновок встановлено на підставі практичного досвіду і вивчення проблем функціонування туристичних фірм на ринку, однією з яких є низька якість обслуговування туристів.

З огляду на постійно зростаючу конкуренцію на туристичному ринку, для ефективного управління маркетингом необхідні його нові стратегії і постійний їх розвиток.

У даній моделі розглядаються три типи маркетингу: традиційний, внутрішній і інтерактивний маркетинг, стратегії якого мають чітку спрямованість на кожне з трьох ланок:

стратегія «традиційного маркетингу», спрямована на ланку «турфірма – покупці», передбачає діяльність, пов'язану з питаннями ціноутворення туристських продуктів або послуг, каналами їх розповсюдження і комунікаціями;

стратегія «внутрішнього маркетингу», спрямована на ланку «фірма – персонал», передбачає вивчення мотивацій персоналу з метою задоволення його потреб і, як наслідок, підвищення якості обслуговування покупців;

стратегія «інтерактивного маркетингу», спрямована на ланку «персонал – покупці», в свою чергу, передбачає:

контроль взаємодії постачальників і споживачів туристичних послуг (діяльність рецептивного і ініціативного туроператорів);

контроль якості надання туристичної послуги в країні перебування (аналітичний, фінансовий, соціальний);

самоконтроль персоналу;

контроль якості передпродажного і післяпродажного обслуговування, в тому числі аналіз скарг і пропозицій туристів, обов'язкове усунення помилок персоналу та задоволення претензій.

Структуру, зміст і сутність інтерактивного маркетингу становить технологія процесу обслуговування туристів: сукупність принципів, методів, засобів і форм управління виробничо-обслуговуючим процесом і самим продажем туристського продукту або послуги.

В умовах постійно зростаючої конкурентної боротьби керівники підприємств сфери туризму повинні зосередити увагу на якості послуг, що надаються, задоволенні потреб і запитів споживачів і на методах обслуговування покупців, які сприяють зростанню продажів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алмашій Я. І. Теоретико-методологічні засади ефективної діяльності туризму в сучасній ринковій економіці. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2012. Випуск 2 (46). С. 172-176.

2. Офіційний сайт UNWTO URL: https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/annual_report_e.htm (дата звернення 15.02.2021).

3. Туризм і місто: досвід, проблеми та перспективи : монографія, за заг. ред. І. М. Писаревського. Х. : ХНАМГ, 2011. 284 с.

Богдан Наталія Миколаївна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри туризму і готельного господарства, ¹Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, e-mail: Nataliya.Bogdan @kname.edu.ua

Кравець Ольга Миколаївна, начальник відділу корпоративних комунікацій і PR ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, e-mail: Olga.Kravets@kname.edu.ua

Bogdan Nataliya N. – doctor of economics, Professor, Department of tourism and hospitality O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, e-mail: Nataliya.Bogdan @kname.edu.ua

Kravets Olga M. – Head of the department of corporate communications and PR O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, e-mail: Olga.Kravets@kname.edu.ua